

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
і самостійної роботи студентів
спеціальності 292 "Міжнародні економічні відносини"
освітньої програми "Міжнародний бізнес"
першого (бакалаврського) рівня**

**Харків
ХНЕУ ім. С. Кузнеця
2023**

УДК 339.7(072.034)

M58

Укладач О. В. Лебідь

Затверджено на засіданні кафедри міжнародних економічних відносин.

Протокол № 1 від 31.08.2022 р.

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Міжнародні фінанси [Електронний ресурс] : методичні рекомендації до практичних завдань і самостійної роботи студентів спеціальності 292 "Міжнародні економічні відносини" освітньої програми "Міжнародний бізнес" першого (бакалаврського) рівня / уклад. О. В. Лебідь. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2023. – 44 с.

Подано методичні рекомендації до практичних завдань і самостійної роботи за навчальною дисципліною. Наведено основні питання тем, які вивчають за планом лекцій. Уміщено теми для написання есе, умови практичних завдань та рекомендації щодо їхнього виконання. За кожною темою наведено завдання для самостійного вирішення та подальшого обговорення на практичних заняттях.

Рекомендовано для студентів спеціальності 292 "Міжнародні економічні відносини" освітньої програми "Міжнародний бізнес" першого (бакалаврського) рівня.

УДК 339.7(072.034)

© Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2023

Вступ

Швидкість руху фінансових потоків у сучасному світі стрімко наближається до швидкості руху інформації. У зв'язку із цим важливою компетентністю фахівця з міжнародних відносин є не тільки вміння орієнтуватися у світі фінансів, а й уміння використовувати різні фінансові інструменти, своєчасно реагувати на зміни кон'юнктури світових фінансових ринків, коректно інтерпретувати фінансову інформацію. Обізнаність із валютними відносинами дозволяє застосовувати відповідні заходи для зниження валютних ризиків міжнародного бізнесу. Знайомство з корпоративними фінансами щодо способів, форм та інструментів міжнародних розрахунків дає змогу більш ефективно організувати міжнародні платежі. Уміння читати й аналізувати дані платіжного балансу країни допоможе з'ясувати стан її економіки та надійність міжнародних партнерів – резидентів цієї країни.

Об'єктом навчальної дисципліни "Міжнародні фінанси" є міжнародні фінансові відносини та процеси, що відображають аспекти ухвалення управлінських рішень.

Предметом навчальної дисципліни є система фінансово-економічних відносин, які виникають у суб'єкта господарювання під час його міжнародної діяльності, а також пов'язаних із його комерційними та кредитними операціями, і які є основою здійснення міжнародних розрахунків.

Метою вивчення навчальної дисципліни є формування в майбутніх бакалаврів знань еволюції глобальних фінансів, перерозподілу фінансових ресурсів у системі світового господарства, функціонування світових фінансових центрів, а також умінь здійснення міжнародних розрахунків, отримання кредитів, використання різних фінансових інструментів та ухвалення обґрунтованих рішень у галузі фінансів.

Основне завдання вивчення навчальної дисципліни "Міжнародні фінанси" полягає у вивченні механізму й інструментарію ухвалення рішень у валютній і кредитній сферах на міжнародному рівні, формуванні системи теоретичних знань, прикладних умінь і навичок у функціонуванні валютних курсів, визначенні особливостей функціонування міжнародного валютного, кредитного та фондового ринків.

У ході самостійної роботи студент має стати активним учасником навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними та практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному

просторі, брати на себе індивідуальну відповідальність за якість власної освітньої діяльності.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів із нормативними актами з питань регулювання фінансових відносин, міжнародних фінансових організацій, вітчизняною та зарубіжною спеціальною літературою. Самостійна робота є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Основними видами самостійної роботи, запропонованими студентам, є такі:

1. Робота з опрацювання та вивчення рекомендованої літератури.
2. Вивчення основних термінів і понять за темами навчальної дисципліни.
3. Підготовка до практичних занять, дискусій, роботи в малих групах, тестування.
4. Контрольна перевірка кожним слухачем особистих знань за питаннями для самостійного поглибленого вивчення та запитаннями для самодіагностики.
5. Підготовка до поточного та підсумкового контролю.
6. Робота над есе, науковою статтею, тезами доповідей.

Самостійну роботу над засвоєнням навчального матеріалу з навчальної дисципліни студент може виконувати в бібліотеці, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах (лабораторіях), а також у домашніх умовах.

1. Загальні рекомендації до написання есе

Есе студента – це самостійна письмова робота на тему, запропоновану викладачем (тема може бути запропонованою і студентом, але обов'язково має бути погодженою з викладачем). Мета есе полягає в розвитку навичок у самостійному творчому мисленні та письмовому викладі власних думок. Писати есе надзвичайно корисно, оскільки це дозволяє автору навчитися чітко та грамотно формулювати думки, структурувати інформацію, використовувати основні категорії аналізу, виділяти причинно-наслідкові зв'язки, ілюструвати поняття відповідними прикладами, аргументувати свої висновки; опанувати науковим стилем мовлення.

Есе має містити таке: чіткий виклад сутності сформульованої проблеми; самостійно здійснений аналіз цієї проблеми з використанням концепцій та аналітичного інструментарію, розглянутого в межах навчальної дисципліни; висновки, що узагальнюють авторську позицію зі сформульованої проблеми.

Залежно від специфіки вибраної теми, форми есе можуть значно диференціюватися. У деяких випадках це може бути аналіз наявних статистичних даних із досліджуваної проблеми, аналіз матеріалів із засобів масової інформації та використанням досліджуваних моделей, докладний розбір запропонованого завдання з розгорнутими думками, підбір і детальний аналіз прикладів, що ілюструють проблему, тощо.

Вибір теми есе є важливим етапом виконання завдання, оскільки тема не має ініціювати виклад лише визначень понять, її мета – спонукати до роздумів. Тема есе має містити питання, проблему, мотивувати на роздуми. Отже, від формулювання запропонованої теми залежить есе, написане студентом.

Есе виявляє індивідуальні враження та міркування з конкретного питання та явно не претендує на визначальне або вичерпне трактування предмета. Переважно есе передбачає нове, суб'єктивно забарвлене слово про що-небудь і може мати філософський, історико-біографічний, публіцистичний, літературно-критичний, науково-популярний, белетристичний характер.

Якість будь-якого есе залежить від трьох взаємопов'язаних складників, як от:

1) вихідний матеріал, який буде використаний (конспекти прочитаної літератури, лекцій, записи результатів дискусій, власні міркування та накопичений досвід із цієї проблеми);

2) якість опрацювання наявного вихідного матеріалу (його організація, аргументація та докази);

3) аргументація (наскільки точно вона співвідноситься з порушеними в есе проблемами).

Структура есе містить чотири основні елементи: 1) титульний аркуш; 2) вступ; 3) основна частина; 4) висновок; 5) список використаних джерел.

Титульний аркуш має містити інформацію про місце навчання студента, тобто: назву університету, назву навчальної дисципліни, з якої виконано есе; тему есе; курс, групу, прізвище та ім'я автора есе; посаду, науковий ступінь, учене звання, прізвище, ім'я, по батькові викладача, який дав завдання написати есе та буде його перевіряти.

Вступна частина есе (або **вступ**) містить обґрунтування вибору цієї теми, яке складається з декількох компонентів, пов'язаних логічно та стилістично. На цьому етапі дуже важливо правильно сформулювати запитання, на яке ви, як автор есе, збираєтеся знайти відповідь у ході свого дослідження. У ході роботи над вступною частиною есе можуть допомогти відповіді на такі запитання: "Чи треба давати визначення термінам, що пролунали в темі есе?", "Чому тема, яку я розкриваю, є важливою в цей момент?", "Які поняття будуть залучені в мої міркування над темою?", "Чи можу я розподілити тему на декілька більш дрібних підтем?".

Основна частина есе розкриває теоретичні основи вибраної проблеми та містить виклад основного питання. Ця частина передбачає розвиток аргументації й аналізу, а також обґрунтування їх, з огляду на наявні дані, інші аргументи і позиції з цього питання. У цьому полягає основний зміст есе й це є найбільш складною частиною. Тому важливе значення мають підзаголовки, на основі яких здійснюють структурування аргументації; саме тут необхідно обґрунтувати (логічно, використовуючи дані або точні міркування), пропонувану аргументацію/аналіз. Там, де це необхідно, як аналітичний інструмент можна використовувати графіки, діаграми та таблиці.

У процесі написання есе необхідно пам'ятати, що основну частину можна розподіляти на підпункти, параграфи, які містять допоміжні запитання або розподіляють основне запитання на такі складники, що спрощують сприйняття викладу матеріалу.

Наприклад, за першою темою навчальної дисципліни запропонована тема есе "Децентралізовані грошові системи: переваги та недоліки".

Для більшої структуризації та спрощення розкриття теми можна основну частину розподілити на такі підпункти:

поняття та приклади децентралізованих грошових систем;
переваги децентралізованих грошових систем;
недоліки й загрози децентралізованих грошових систем.

Тобто один підпункт розкриття теми есе має містити тільки одне твердження і, відповідно, доказ, можливо, підкріплений графічним та ілюстративним матеріалом. Отже, наповнюючи змістом розділи аргументацією (відповідної підзаголовкам), необхідно в межах параграфу обмежити себе розглядом однієї головної думки.

Добре перевірений спосіб написання будь-якого есе – використання підзаголовків для позначення ключових моментів. Ефективне використання підзаголовків може також свідчити про наявність чи відсутність логічності у висвітленні теми.

Висновок є підсумком написання есе та має містити узагальнення й аргументовані відповіді на запитання, що лягли в основу написання есе. Рекомендовано, щоб висновок відображав ставлення автора до висвітленої проблеми, указівку, чи остаточною є отримана відповідь, чи, можливо, проблема потребує подальших досліджень.

Технічні рекомендації до оформлення есе

Загальний обсяг есе (без урахування титульного аркуша та списку використаних джерел) має становити 5 – 7 сторінок тексту.

Шрифт тексту має бути Times New Roman.

Міжрядковий інтервал – 1,5.

Скановані рисунки й таблиці не допускають.

Усі цитати та запозичені частини тексту мають містити посилання на джерело інформації. Наприклад, [2, с. 15] – це означає, що інформацію запозичено з 2-го у списку джерела, 15-ї сторінки.

Посилання на інформацію з мережі "Інтернет" має бути коректним, тобто містити назву джерела, її автора (за наявності) або назву організації, що цю інформацію розкриває. Наприклад, є інформація із сайту газети "Сьогодні", у списку джерел її слід оформити так:

Коновалова Х. Доходи українських сімей зросли на 30 % [Електронний ресурс] / Х. Коновалова // Сьогодні. – Режим доступу : <https://ukr.segodnya.ua/economics/enews/ukraincy-v-srednem-edyat-v-den-na-54-grivni-1118196.html>.

2. Завдання для роботи за темами

Змістовий модуль 1

Фінанси, гроші, світова фінансова і валютна системи

Тема 1. Сутність фінансів та їхня роль у міжнародних відносинах

- 1.1. Сутність фінансів, міжнародних фінансів і взаємозв'язок з іншими категоріями.
- 1.2. Структура міжнародних фінансів та основні фінансові категорії.
- 1.3. Функції фінансів та їхня роль у розвитку економіки.

Практичні завдання за темою 1

Завдання 1.1

Необхідно визначити приріст грошей банківської системи у процесі грошово-кредитної мультиплікації, якщо від центрального банку їй надійшло 10 млн грн, а встановлена норма обов'язкового резервування становить 12 %.

Методичні рекомендації до виконання завдання 1.1

Як ви вже знаєте, серед функцій фінансів є формування й розподіл фінансових ресурсів, зокрема грошей серед економічних суб'єктів.

Цю функцію добре ілюструє грошово-кредитний мультиплікатор.

Грошово-кредитний мультиплікатор – це величина множника (коефіцієнта), на яку збільшується кількість грошей в обігу в результаті операцій на монетарному ринку.

Його визначають за такою формулою:

$$M = 1 / r, \quad (1.1)$$

де M – мультиплікатор;

r – ставка обов'язкових резервів у частках одиниці.

Інакше кажучи, грошово-кредитний мультиплікатор демонструє теоретично можливу ступінь зростання грошової маси коштом кредитно-депозитних банківських операцій, тобто він уособлює коефіцієнт, на який слід помножити вихідну грошову масу.

Цей механізм спрощено можна описати так. Наприклад, якщо банк, що отримав депозити (внески), мусить мати обов'язкові резерви, що дорівнюють 10 % від суми депозитів, то 90 % отриманої готівки він може витратити на позички. Якщо клієнти, що отримали позички, використовують отримані гроші для оплати своїх боргів або купівлі товарів, то ці гроші перейдуть у руки інших осіб, що збільшать свої внески в банках. Банки, своєю чергою, отримавши 10 % у вигляді резервів, витрачають отримані кошти на нові активи, що дають прибуток.

Отже, хоча кожний банк дав у борг тільки 90 % грошей, отриманих від клієнтів, усі банки, зрештою, розширили свої позички на суму, що у **9 разів перевищує суму вихідного депозиту**, і додали до своїх резервів 10 % від отриманої суми депозиту.

Завдання 1.2

Національний банк України здійснив вливання грошей у банківську систему в розмірі 500,0 млн грн. Чинна норма обов'язкового резервування становить 6,5 %.

Необхідно визначити приріст додаткових грошей банківської системи у процесі грошово-кредитної мультиплікації та обсяг вільних коштів для активних операцій, який буде мати 7-й у ланцюгу мультиплікації банк.

Завдання 1.3

У країні на початку ХХ ст. на виготовлення 50 монет витрати золота 900-ї проби становили 300 г. У 30-х рр. минулого століття з 1 кг золота тієї самої проби виготовляли монет такої самої номінальної вартості в кількості 410 шт.

Необхідно визначити зміни вмісту золота в монеті за цей час.

Завдання 1.4

Перед Першою світовою війною з 1 кг золота 900-ї проби (90 % чистого золота) у Франції відливали 310 монет номінальною вартістю 10 франків.

Як змінився золотий вміст франка, якщо відомо, що 1928 р. він становив 58,9 мг чистого золота?

Завдання 1.5

Для товарного обігу необхідно 15 млрд золотих грошових одиниць.

Яким буде відносний золотий уміст одиниці паперових грошей, якщо їхня загальна сума в обігу буде становити 15, 22,5 і 30 млрд дол. США? У яких із цих випадків має місце інфляція?

Методичні рекомендації до виконання завдань 1.3 – 1.5

Золотий уміст грошей дозволяє зрозуміти сутність процесу інфляції. Інфляція відбувається, якщо вміст золота в одній монеті або грошовій одиниці зменшується. За аналогією у сучасному світі інфляція відбувається, коли цінність грошової одиниці знижується. Для того щоб побачити золотий уміст однієї монети (грошової одиниці), необхідно розділити вагу золота на кількість монет в обігу.

Після цього слід порівняти вміст золота у грошовій одиниці в минулому зі вмістом золота у грошовій одиниці сьогодні (на більш пізню дату).

Завдання для самостійної роботи за темою 1

Завдання 1.6

Використовуючи дані офіційних сайтів міжнародних організацій, їхні річні звіти, узагальніть інформацію щодо хоча б семи основних тенденцій світових фінансів протягом останніх 10 років. Результати подайте у текстовому та графічному форматі у формі презентації на наступному практичному занятті.

Завдання 1.7

Установіть відповідність у вигляді комбінації літер і цифр [11, с. 25] (табл. 1).

Таблиця 1

Визначення різних понять фінансової науки [11, с. 25]

Категорії	Визначення
1	2
1. Фінанси	а) спеціалізована галузь наукових знань, наукова діяльність, спрямована на вивчення фінансів у теоретичному та практичному аспектах, а також форм організації та функціонування їхніх окремих інститутів
2. Фінансова наука	б) сукупність грошових коштів, що створюють у результаті діяльності різних суб'єктів господарювання й окремих фізичних осіб
3. Грошові фонди	в) відокремлена частина грошових коштів, що має цільове призначення та відносну самостійність функціонування

1	2
4. Фінансові ресурси	г) економічні відносини між економічними суб'єктами щодо створення, формування та використання фондів грошових коштів на основі розподілу й перерозподілу валового внутрішнього продукту та національного доходу

Завдання 1.8

Установіть відповідність у вигляді комбінації літер і цифр [11, с. 26] (табл. 2).

Таблиця 2

Визначення різних понять фінансової науки [11, с. 26]

Категорія	Визначення
1	2
1. Розподільча функція фінансів	а) забезпечує створення первинних і вторинних (або похідних) доходів, що важливо для кінцевого встановлення пропорцій у національному доході
2. Регуляторна функція фінансів	б) полягає у формуванні грошових фондів та отриманні готівкових грошових коштів, необхідних для функціонування економічних суб'єктів
3. Відтворювальна функція фінансів	в) реалізують через формування державою стимуляційного фінансового механізму, оптимального поєднання всіх сфер фінансових відносин, що забезпечує максимальний інтеграційний вплив на розвиток суб'єктів ринкової економіки та темпи економічного зростання
4. Стимуляційна функція фінансів	г) здійснюють через контроль за гривнею та фінансовими органами
5. Контрольна функція фінансів	д) на рівні державних фінансів виявляють шляхом утручання та впливу держави через фінанси (податки, тарифи, державний кредит, субсидії, трансферти та ін.) на соціально-економічний розвиток територій, галузей народного господарства й окремих суб'єктів господарювання, громадян у потрібному суспільству напрямі

Запитання для самодіагностики

1. Назвіть чотири вияви фінансів.
2. Поясніть, між якими суб'єктами виникають фінансові відносини.
3. Назвіть щонайменше п'ять об'єктів фінансів.
4. Дайте визначення поняття "дебіторська заборгованість".

5. Дайте визначення поняття "кредиторська заборгованість".
6. Поясніть, які саме фінансові відносини виникають усередині компаній і між ними.
7. Наведіть приклад фінансових відносин між державами.
8. Чим централізовані фінанси відрізняються від децентралізованих?
9. Із яких частин складаються децентралізовані фінанси?
10. Що таке "гроші"?
11. Чим гроші відрізняються від поняття валюти?
12. Що таке "фінансові ресурси"?
13. Дайте визначення таким поняттям: "актив", "дохід", "витрати", "цінні папери", "бюджет".
14. Назвіть функції фінансів і поясніть їхній зміст.
15. Як у сучасному світі реалізують регуляторну функцію фінансів.
16. Чим відрізняється функція фінансів регулювання від функції контролю?

Питання для самостійного поглибленого вивчення

1. Еволюція фінансової науки: від давніх часів до епохи Відродження.
2. Еволюція фінансової науки: від епохи Відродження до XXI століття.
3. Поняття "фінансова система" з різних поглядів.
4. Зовнішній вияв фінансової системи.
5. Характерні ознаки фінансової системи.
6. Структуру фінансової системи України, її роль у світовій фінансовій системі.
7. Функції основних учасників світової фінансової системи.
8. Визначення офшорної зони.
9. Основні види офшорних зон.
10. Рейтинг, що дозволяє проаналізувати світові фінансові центри.

Теми есе

1. Генезис та еволюція фінансів: Стародавній світ, докапіталістичні формації, часи капіталізму.
2. У чому полягає проблема забезпечення рівноваги між фінансовою сферою та міжнародними відносинами?

3. Чи можлива відмова від фінансового складника економіки, коли гроші у класичному розумінні не будуть потрібними?

4. Фінансова криза 2008 р.: причини, перебіг і наслідки для світової економіки.

Література: [1; 3; 10; 11; 13; 17].

Тема 2. Гроші та їхня роль у світовій фінансовій системі

2.1. Теорії походження і сутність грошей.

2.2. Форми та функції грошей.

2.3. Еволюція світової грошово-валютної системи.

Практичні завдання за темою 2

Завдання 2.1

Індекс споживчих цін минулого року становив 1,01. У поточному році ціни зростають кожного місяця на 8 %.

Визначте рівень та індекс інфляції за рік. Поясніть, що це означає.

Методичні рекомендації до виконання завдання 2.1

1. *Індекс інфляції*, або, що те саме, *індекс споживчих цін* – показник, що характеризує зміни загального рівня цін на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання.

Для того щоб знайти індекс інфляції за певний період (наприклад, рік), необхідно перемножити всі індекси інфляції за цей період (наприклад, щомісячні).

2. Рівень інфляції відображає зміну цін за більш тривалий період часу, зазвичай рік (досить часто використовують поняття поточного року, тобто дані щодо показника за останні 12 місяців).

Рівень інфляції визначають як відношення індексу цін поточного періоду до індексу цін попереднього періоду у відсотках за вирахуванням бази індексу (1 або 100 %).

Завдання 2.2

Компанія "Альфа Лакі Гудз" планує витрати на придбання сировини для власного виробництва. Постачальник сировини попередив, що на початку року ціна зміниться з урахуванням річного рівня інфляції. Обсяг

першого постачання в новому році за діючими (старими) цінами коштував би 350 000 грн.

Необхідно знайти, скільки буде коштувати перше постачання сировини на початок року з урахуванням інфляції. Щомісячні індекси інфляції поточного року наведено в табл. 3.

Таблиця 3

**Індекси споживчих цін на товари та послуги в поточному році
(до попереднього місяця), %**

Місяці	Індекси	Місяці	Індекси	Місяці	Індекси
Січень	101,5	Травень	100,0	Вересень	101,9
Лютий	100,9	Червень	100,0	Жовтень	101,7
Березень	101,1	Липень	99,3	Листопад	101,4
Квітень	100,8	Серпень	100,0	Грудень	100,8

Методичні рекомендації до виконання завдання 2.2

Для зручності розрахунків індекс інфляції доцільно перевести з відсотків у частки одиниці.

Річний Індекс інфляції розраховують як добуток щомісячних індексів:

$$I_{річ} = I_{січ} \times I_{лют.} \times I_{бе.р} \times I_{квіт.} \times I_{трав.} \times I_{черв.} \times I_{лип.} \times I_{серп.} \times I_{вер.} \times I_{жовт.} \times I_{лист.} \times I_{груд.} \quad (2.1)$$

- де $I_{річ}$ – річний індекс інфляції;
 $I_{січ}$ – індекс інфляції за січень;
 $I_{лют.}$ – індекс інфляції за лютий;
 $I_{бер.}$ – індекс інфляції за березень;
 $I_{квіт.}$ – індекс інфляції за квітень;
 $I_{трав.}$ – індекс інфляції за травень;
 $I_{черв.}$ – індекс інфляції за червень;
 $I_{лип.}$ – індекс інфляції за липень;
 $I_{серп.}$ – індекс інфляції за серпень;
 $I_{вер.}$ – індекс інфляції за вересень;
 $I_{жовт.}$ – індекс інфляції за жовтень;

$I_{\text{лист.}}$ – індекс інфляції за листопад;

$I_{\text{груд.}}$ – індекс інфляції за грудень.

Завдання для самостійної роботи за темою 2

Завдання 2.3

Українське підприємство "Сумихімпром" має намір придбати нове обладнання. Аналіз пропозицій необхідного обладнання на ринку показав, що за співвідношенням ціна – якість найбільш прийнятними є три пропозиції:

1) компанія Sky Equipment зі США пропонує необхідне обладнання вартістю 150 000 USD, вартість установаження та налаштування вже закладено у вартість контракту;

2) британська компанія Chemistry Equipment пропонує необхідне обладнання вартістю 115 000 GBP, вартість установаження та налаштування – 10 000 GBP;

3) компанія KemiaNorge з Норвегії продає необхідне обладнання вартістю 125 000 NOK, вартість установаження та налаштування – 15 000 NOK.

Оплату контракту заплановано через 3 місяці.

За цей час індекс інфляції США становить 1,02; індекс інфляції Сполученого Королівства Великої Британії в розмірі 1,04; індекс інфляції Норвегії – 1,01.

Курси іноземних валют:

1 USD (долар США) = 25,29 UAH;

1 GBP (фунт стерлінгів) = 30,44 UAH;

1 NOK (норвезька крона) = 27,61 UAH.

Визначте, яка із пропозицій є найбільш вигідною з огляду на установаження та налаштування обладнання, а також наявних індексів інфляції.

Запитання для самодіагностики

1. Дайте характеристику еволюційної концепції грошей.
2. Опишіть ключові розділи положення раціоналістичної концепції походження грошей.
3. Поясніть зміст кругообігу грошей.
4. Назвіть основні форми вартості, поясніть різницю між ними.
5. Назвіть основні властивості сучасних грошей.
6. Опишіть функції грошей.

7. Чим товарні гроші відрізняються від нетоварних?
8. Назвіть етапи еволюції світової валютної системи.
9. Поясніть, як міжнародна політика вплинула на перебіг розвитку світової валютної системи.
10. Назвіть причини відмови від зв'язку курсу долара США із золотим запасом.
11. На яких умовах і на які переважно цілі надає кредити Міжнародний банк реконструкції та розвитку?

Питання для самостійного поглибленого вивчення

1. Структура та функції Міністерства фінансів України.
2. Діяльність Державної служби фінансового моніторингу.
3. Поняття "відмивання грошей".
4. Вибір валюти ціни та валюти платежу в умовах інфляції.
5. Вплив погодженості умов постачання товарів на ефективність розрахунків.

Теми есе

1. Поняття фінансового механізму: структура та важелі.
2. Інтервенції на валютних ринках як інструмент курсової та грошово-кредитної політики.
3. Похідні фінансові інструменти: чому виникли, як використовують, ризики для фінансової системи.
4. Локальні фінансові кризи та їхні наслідки для світових фінансів.
5. Проблеми боротьби з відмиванням грошей у світовій практиці.
6. Глобалізація світового фінансового середовища: історична ретроспектива та сучасний стан.

Література: [1; 3; 6; 7; 10; 11; 13; 17].

Тема 3. Міжнародні розрахунки і валютні операції

- 3.1. Сутність і співвідношення понять "міжнародні розрахунки" та "валютні операції".
- 3.2. Сутність валюти, валютних цінностей і валютного курсу.
- 3.3. Міжнародні валютні операції та їхні види.

Практичні завдання за темою 3

Завдання 3.1

Визначте вид котирування валюти та знайдіть крос-курс валют, якщо відомі такі дані:

- 1 австралійський долар = 6,14 норвезької крони;
1 австралійський долар = 16,31 гривні.

Знайдіть курс норвезьких крон у гривні.

- 1 канадський долар = 0,75 долара США;
1 фунт стерлінгів = 1,23 долара США.

Знайдіть фунт стерлінгів у канадських доларах.

- 1 японська єна = 0,013 сінгапурського долара;
1 сінгапурський долар = 17,54 гривні.

Знайдіть японську єну у гривні.

- 1 чеська крона = 0,039 євро;
1 євро = 6,21 турецької ліри.

Знайдіть чеські крони в турецьких лірах.

- 1 аргентинське песо = 0,017 долара США;
1 аргентинське песо = 0,12 болівійського болівіано.

Знайдіть долари в болівійських болівіано.

- 1 бразильський реал = 0,22 євро;
1 євро = 117,91 японської єни.

Знайдіть бразильський реал у японських єнах.

- 1 дирхам ОАЕ = 0,22 фунта стерлінгів;
1 фунт стерлінгів = 1,23 долара США.

Знайдіть долари США в дирхамах ОАЕ.

Методичні рекомендації до виконання завдання 3.1

Крос-курс – це співвідношення між двома валютами, що визначають на основі курсу цих валют щодо третьої валюти. Розрахунок крос-курсу відрізняється для валют із прямим і непрямим котируванням.

Пряме котирування – це коли ціну іноземної валюти встановлено в одиницях національної. Як, наприклад, в Україні.

Непряме котирування – це коли ціну національної валюти визначено в одиницях іноземної валюти. Так, наприклад, у Сполученому Королівстві Великої Британії.

1. *Для прямого котирування:*

$$\text{Крос-курс валюти 1 у валюті 2} = \frac{\text{Курс } 1\$ \text{ у валюті 2}}{\text{Курс } 1\$ \text{ у валюті 1}}. \quad (3.1)$$

Наприклад, відомо 1 USD = 30,6119 KZT; 1 USD = 7,8751 UAH.

Тоді крос-курс KZT/UAH = 7,8751 / 30,6119 = 0,2573, тобто 1 казахський тенге коштує 0,2573 гривні.

2. *Для непрямого котирування:*

$$\text{Крос-курс валюти 1 у валюті 2} = \frac{\text{Курс } _ \text{валюти1_у валюті 3}}{\text{Курс } _ \text{валюти2_у валюті 3}}. \quad (3.2)$$

Наприклад, необхідно знайти крос-курс долара США (USD) до японських єн (JPY), якщо відомо курс долара в казахських тенге (USD/ KZT) 1 USD = 30,6119 KZT, курс японських єн у казахських тенге (JPY/ KZT) 100 JPY = 36,3609 KZT.

Крос-курс USD/JPY = $\frac{\text{USD/KZT}}{\text{JPY/KZT}} = (30,6119 / 36,3609) \times 100 = 0,8418 \times 100 = 84,18$. Тобто 1 долар США коштує 84,18 японської єни.

3. *Для випадку, якщо одна валюта має пряме котирування, а інша – непряме:*

3.1. *Крос курс валюти з непрямым котирування розраховують як добуток наявних курсів, тобто за такою формулою:*

$$\text{Крос-курс} = \text{Курс } 1\$ \text{ у валюті 1} \times \text{Курс валюти 2 в доларах США}. \quad (3.3)$$

Наприклад, 1 USD = 7,8751 UAH – пряме котирування;

1 GBP – 1,5807 USD – непряме котирування.

Крос-курс GBP/ UAH – 12,4482.

3.2. Крос-курс валюти із прямим котирування не має прямої формули розрахунку, тому вихідні умови необхідно привести або до двох прямих котирувань і скористатися правилом 1, або до двох непрямих котирувань і скористатися правилом 2.

Завдання 3.2

Визначте крос-курси купівлі та продажу валют:

- 1) EUR/CAD, якщо USD/CAD = 1,0855 – 1,0963;
EUR/USD = 1,1095 – 1,1185.
- 2) AUD/UAH, якщо USD/UAH = 24,3528 – 25,5508;
USD/AUD = 1,9635 – 1,9955.
- 3) GBP/UAH, якщо USD/UAH = 24,3528 – 25,5508;
GBP/USD = 1,2305 – 1,2535.
- 4) GBP/BRL, якщо GBP/USD = 1,2305 – 1,2535;
USD/BRL = 3,4951 – 3,5005.
- 5) AED/CNY, якщо USD/AED = 3,8121 – 3,9544;
USD/CNY = 7,0655 – 7,0765.
- 6) ARS/EGP, якщо USD/ARS = 59,3912 – 60,2514;
USD/EGP = 16,0761 – 16,9537.
- 7) GEL/EEK, якщо USD/EEK = 37,1645 – 38,0756;
USD/GEL = 3,0897 – 3,5693.

Завдання 3.3

Українське підприємство для оновлення виробничих потужностей 2019 р. уклало угоду купівлі німецького обладнання:

2 верстати W638 – вартість 1 верстата за контрактом становить 30 000 євро.

2 поточні лінії вартістю 70 000 євро кожна.

За умовами контракту оплату здійснюють у два етапи:

перший етап – авансовий платіж у сумі 100 000 євро простим банківським переказом;

другий етап – платіж у сумі 100 000 євро після встановлення та запуску обладнання.

Перший платіж підприємство здійснило 1 березня поточного року. Курс євро на той час становив 31,82 грн за 1 євро.

Другий платіж підприємство здійснило 1 вересня поточного року

за курсом 28,09 грн за 1 євро. На момент здійснення другого платежу за контрактом на валютному рахунку підприємства не було коштів у євро.

Необхідно визначити прибуток (збиток) українського імпортера від операційного валютного ризику.

Якою строковою угодою ви б порадили скористуватися українським імпортерам у таких ситуаціях?

Змодельуйте ситуацію за курсами валют поточного року. Що вплинуло на валютний ризик експортерів та імпортерів за період із січня до жовтня поточного року?

Завдання для самостійної роботи за темою 3

Завдання 3.4

Виявіть тенденцію та причини зміни курсу гривні щодо до іноземних валют, використовуючи дані готівкового ринку іноземної валюти (табл. 4) і дані щодо офіційного курсу гривні (знайдіть самостійно на офіційному сайті Національного банку України <https://bank.gov.ua>).

Таблиця 4

Курс гривні на ринку готівкових операцій з іноземною валютою

Дата	Курс гривні на ринку готівкових операцій з іноземною валютою					
	USD		EUR		KZT	
21.12.2019 р.	22,00	24,41	25,00	26,11	355	411
24.12.2019 р.	22,80	23,30	25,30	25,80	362	369
26.12.2019 р.	23,20	24,20	25,45	26,20	365	380
27.12.2019 р.	23,60	24,40	26,00	27,00	370	390
28.12.2019 р.	23,80	24,40	26,30	27,00	375	390
11.01.2020 р.	23,70	24,25	26,33	26,99	377	407
12.01.2020 р.	23,80	24,10	26,30	26,70	380	387
13.01.2020 р.	23,80	24,20	26,30	26,70	380	390
20.01.2020 р.	24,15	24,35	26,70	27,00	385	393

Виконуючи завдання, дайте відповідь на запитання:

1. Яка з іноземних валют – долар США, євро або казахський тенге зазнала за аналізований період найбільших коливань?

2. Чи є в Україні обмеження щодо обсягів купівлі/продажу іноземної валюти в готівковій формі?

3. Чи є в Україні обмеження щодо максимального розриву (максимальної різниці) між курсом продажу й курсом купівлі іноземної валюти в готівковій формі?

Завдання 3.5

Побудуйте графік купівлі та продажу іноземної валюти в розмірі 10 000 дол. США із метою отримання доходу від змін курсів валют в Україні, використовуючи дані табл. 4.

Методичні рекомендації до виконання завдань 3.4 і 3.5

Графік купівлі та продажу іноземної валюти має складатися мінімум із двох дат: дата 1 – це коли ви продаєте суму іноземної валюти, дата 2 – це дата купівлі аналогічної суми іноземної валюти. Загальне правило полягає в тому, щоб продати іноземну валюту за більш високим курсом, ніж потім купити.

Запитання для самодіагностики

1. Що таке "валюта"?
2. Назвіть складники валютних цінностей.
3. Опишіть поточні валютні операції.
4. Дайте характеристику строкових валютних операцій.
5. Опишіть міжнародну міжбанківську систему комунікацій SWIFT.
6. Охарактеризуйте електронні системи переказу валютних коштів.
7. Охарактеризуйте особливості міжнародних розрахунків.
8. Опишіть валютно-фінансові умови міжнародних розрахунків.
9. Що таке "валюта ціни"?
10. Що таке "валюта платежу"?
11. Назвіть основні форми розрахунків.
12. Назвіть способи платежів за міжнародними розрахунками.
13. Опишіть ризики, притаманні міжнародним розрахункам.
14. Охарактеризуйте методи зниження валютного ризику.
15. Чи надають послуги з управління валютними ризиками українські фінансові компанії або банки?

Питання для самостійного поглибленого вивчення

1. Місце України у міжнародний рейтингах і його вплив на практику експортних операцій.
2. Вартість страхування ризиків міжнародних розрахунків. Чи є така практика серед вітчизняних страхових компаній?

Теми есе

1. Як зробити гривню вільноконвертованою валютою?
2. Сучасна практика страхування міжнародних ризиків.
3. Чому важливо, щоб гривня була єдиним законним платіжним засобом на території України?
4. Чи збереже назавжди своє панівне становище долар США?

Індивідуальне завдання

Ви працюєте на випробувальному терміні в українській філії міжнародної компанії на позиції фінансового менеджера. Ваше перше завдання полягає в тому, щоб обґрунтувати вибір банку для обслуговування рахунків компанії. Для виконання цього завдання необхідно, використовуючи інформацію з мережі "Інтернет" та інші канали комунікації, скласти порівняльну таблицю, яка буде містити інформацію про визначені критерії за трьома українськими банками.

Методичні рекомендації до виконання індивідуального завдання

Для ухвалення рішення щодо вибору банку необхідно скласти порівняльну таблицю (табл. 5).

Таблиця 5

Узагальнені дані для порівняння банків

Критерії порівняння	Банк 1*	Банк 2*	Банк 3*
1	2	3	4
Скільки років банк працює на ринку			
Обсяг активів банку, млн грн			
Обсяг власного капіталу банку, млн грн			
Обсяг кредитного портфеля банку, млн грн			
Кількість банків-кореспондентів загальна, шт.			
Кількість банків-кореспондентів для розрахунків у дол. США, шт.			
Кількість банків-кореспондентів для розрахунків у євро, шт.			
Чи здійснює банк розрахунки з використанням експортних акредитивів			

1	2	3	4
Чи здійснює банк розрахунки з використанням імпорتنих акредитивів			
Чи здійснює банк операції з банківськими гарантіями			
Чи здійснює банк розрахунки з використанням інкасо			
Чи здійснює банк врахування векселів			
Чи здійснює банк кредитування на умовах кредитної лінії			
Чи здійснює банк кредитування на умовах овердрафту			
Вартість відкриття 3 поточних рахунків у банку, грн			
Вартість щомісячного обслуговування відкритих рахунків у банку, грн			
Вартість 100 платежів у національній валюті, грн			

* Виконане завдання має містити назву аналізованого банку.

Завершіть заповнення таблиці висновком з обґрунтування вибору банку для обслуговування важливих міжнародних рахунків підприємства.

Важливо пам'ятати, що під час вибору банків для аналізу необхідно простежити, щоб серед студентів однієї академічної групи банки не повторювалися.

Під час захисту індивідуального завдання будьте готові до запитань щодо будь-якого показника табл. 5, остаточного вибору банку.

Заохочено розширення переліку критеріїв для порівняння банків.

Додаткова інформація до індивідуального завдання

1. Під час виконання завдання різними студентами жоден з аналізованих банків не мають використовуватися двічі.

2. Для виконання завдання необхідно скористатися інформацією з офіційних сайтів банківських установ.

3. Якщо певну інформацію, необхідну для порівняння банків, ви не можете знайти на сайті, доцільно скористатися телефоном і з'ясувати все в консультанта.

4. Зверніть увагу, що тарифи банку на обслуговування поточних рахунків можуть відрізнятися, залежно від обраного пакета послуг. Наприклад, у банку можуть бути тарифні пакети "Стандартний", "Класичний", "Преміум", "Безлімітний" (або тарифні пакети з іншими назвами). Для виконання завдання слід вибрати один з тарифних пакетів і вказати його назву.

Література: [1; 3; 6; 7; 10; 11; 13; 17].

Тема 4. Світова фінансова система та її офшорні зони

4.1. Структура й учасники світової фінансової системи.

4.2. Головні світові фінансові центри.

4.3. Офшорні зони у світовій фінансовій системі.

Практичні завдання за темою 4

Завдання 4.1

Необхідно визначити реальний курс гривні щодо долара США, якщо відома інформація, наведена в табл. 6.

Таблиця 6

Інформація про номінальні курси гривні та індекси споживчих цін

Роки	Курси гривні номінальні	Індекси споживчих цін у США 1 (до базового 1984 року)	Індекси споживчих цін у США 2 (грудень до грудня попереднього року)	Індекси споживчих цін в Україні (грудень до грудня попереднього року)
1	2	3	4	5
2001	5,37	177,1	104,4	106,1
2002	5,33	179,9	101,6	99,4
2003	5,33	184,0	102,3	108,2
2004	5,32	188,9	102,7	112,3
2005	5,12	195,3	103,4	110,3
2006	5,05	201,6	103,2	111,6
2007	5,05	207,3	102,8	116,6
2008	5,26	215,3	103,9	122,3
2009	7,79	214,5	99,6	112,3
2010	7,94	218,1	101,7	109,1
2011	7,97	224,9	103,1	104,6

1	2	3	4	5
2012	7,99	229,6	102,1	99,8
2013	7,99	233,0	101,5	100,5
2014	11,88	236,7	101,6	124,9
2015	21,84	237,0	100,1	143,3
2016	25,55	240,0	101,3	112,4
2017	26,60	245,1	102,1	113,7
2018	27,20	250,5	102,2	109,8
2019	25,85	255,7	101,8	104,1
2020	26,96	258,8	101,2	105,0

Методичні рекомендації до виконання завдання 4.1

Використайте офіційні сайти НБУ та Мінфіну США, знайдіть необхідні дані, щоб доповнити дані табл. 6 поточними значеннями курсу та індексів і розрахувати реальний курс гривні на подальші роки.

Офіційний курс гривні щодо інших валют є *номінальним* і переважно призначено для обчислення митних платежів. На основі офіційного валютного курсу банки, які здійснюють основний обсяг валютних операцій, установлюють свої обмінні валютні курси: курс купівлі та курс продажу.

Динаміка номінального валютного курсу залежить від змін загального рівня цін у країні, платіжного балансу, грошово-кредитної політики уряду та інших факторів. Тому подібно до того як ціни товарів і макроекономічні показники переводять із поточних цін у базисні, так і валютний курс може бути переведено в реальне обчислення.

Реальний валютний курс (англ. *real exchang rate*) – це номінальний валютний курс, перерахований з урахуванням зміни рівня цін в Україні та тій країні, до валюти якої котирують національну валюту. Для визначення реального валютного курсу використовують таку формулу:

$$ER_r = ER_n \times \frac{I_{pf}}{I_{pd}}, \quad (4.1)$$

де ER_r – реальний курс іноземної валюти щодо гривні;

ER_n – номінальний курс іноземної валюти щодо гривні;

I_{pf} – індекс споживчих цін у закордонній країні;

I_{pd} – індекс споживчих цін в Україні.

Завдання 4.2

Визначте, яка валюта девальвувала, а яка ревальвувала, якщо відомі такі дані.

Ситуація 1. Курс 1 дол. США станом на 01.07.2008 р. становив 5,05 грн, станом на 01.08.2008 р. – 4,35 грн.

Ситуація 2. Курс 1 дол. США станом на 01.09.2008 р. становив 5,87 грн, станом на 01.11.2009 р. – 7,93 грн.

Ситуація 3. Курс 1 дол. США станом на 01.08.2009 р. становив 8,35 грн, станом на 01.09.2009 р. – 7,95 грн.

Поясніть, які переваги має девальвація національної валюти. Наведіть приклади таких переваг. Опишіть умови, за яких в Україні може статися ревальвація гривні.

Методичні рекомендації до виконання завдання 4.2

Девальвація – це зниження курсу національної валюти щодо золота, срібла, певної іноземної валюти. Девальвацію розглядають як інструмент центральних банків з управління національною валютою, протилежний ревальвації. Причинами девальвації національної валюти можуть бути інфляція або дефіцит платіжних балансів.

Ревальвація – це підвищення курсу вартості національної валюти щодо іноземних чи міжнародних валют.

Ревальвацію чи девальвацію, а також її відсоток визначають за такою формулою:

$$\%D(R) = \frac{ER_2 - ER_1}{ER_1} \times 100\%, \quad (4.2)$$

де $\%D(R)$ – відсоток девальвації (ревальвації);

ER_1 – курс валюти на попередню дату;

ER_2 – курс валюти на поточну дату.

Якщо обчислене значення відсотка є нижчим від нуля, то відбулася девальвація валюти, а якщо воно є вищим від нуля, то відбулася ревальвація валюти.

Завдання 4.3

Користуючись даними мережі "Інтернет", складіть перелік із 10 найбільш популярних (найбільш уживаних) криптовалют. Опишіть їхні спільні та відмінні риси, знайдіть інформацію про емітента кожної валюти. Поясніть, у чому полягають основні відмінності криптовалют від інших валютних

цінностей. Знайдіть у мережі "Інтернет" динаміку курсів Bitcoin, Ethereum, Ripple за однаковий проміжок часу. Порівняйте їх і запропонуйте власну схему купівлі та продажу цих валют за умови, що для цього ви маєте 10 000 грн.

Методичні рекомендації до виконання завдання 4.3

Здійснюючи спекулятивні операції з валютними цінностями, варто пам'ятати, що головне правило полягає в тому, щоб купити валюту за найменшу ціну, а продати – за найбільшу. У ретроспективному варіанті вирішення цього завдання точки мінімальної та максимальної ціни валюти будуть очевидними. Проте в реальному житті для успішного здійснення таких операцій необхідно використовувати багатий арсенал різних методів прогнозування, про який ви дізнаєтеся під час навчання на старших курсах.

Завдання 4.4

Користуючись Законом України "Про валюту і валютні операції", складіть повний перелік того, що є іноземною валютою. Опишіть, які розрахунки на території України можна здійснювати в іноземній валюті.

Знайдіть у мережі "Інтернет" цікаві факти про особливості використання іноземної валюти в різних країнах.

Методичні рекомендації до виконання завдання 4.4

В українському законодавстві часто відбуваються різноманітні зміни та доповнення, тому для використання останньої версії, чинної на сьогодні, необхідно користуватися офіційним сайтом Верховної Ради України – <https://zakon.rada.gov.ua>. Пошукова система цього сайту досить зручна і, головне, під час відкриття потрібного нормативно-правового акту завжди вказано, чи є чинним цей документ, яка його поточна редакція (тобто коли відбулися останні зміни), можливі останні події, наприклад, може бути вказано, що введення в дію останніх змін відбудеться на певну дату в майбутньому.

Завдання для самостійної роботи за темою 4

Запитання для самодіагностики

1. Поясніть сутність міжнародних фінансів.
2. Розкрийте роль міжнародних фінансів у міжнародних відносинах.

3. Що таке "міжнародний фінансовий потік"?
4. Охарактеризуйте міжнародні відносини щодо розподілу міжнародних фінансових потоків.
5. Поясніть поняття світового фінансового ринку.
6. Назвіть основних учасників світового фінансового ринку.
7. Назвіть документи, які потрібні для відкриття рахунка суб'єкту господарювання.
8. Порядок відкриття, обслуговування та закриття рахунків в іноземній валюті.
9. Які причини створення Міжнародного валютного фонду?
10. Назвіть органи управління міжнародного валютного фонду.
11. Обґрунтуйте ключові функції міжнародного валютного фонду.
12. Опишіть умови участі в діяльності Міжнародного валютного фонду.
13. Чи відрізняються Світовий банк і Група Світового банку?
14. Назвіть організації, що складають Світовий банк.
15. Назвіть організації, що входять до складу Групи Світового банку.
16. Охарактеризуйте діяльність Міжнародної асоціації розвитку.
17. Які функції виконує Міжнародна фінансова корпорація?
18. Для яких цілей і проєктів створено Багатосторонню агенцію з гарантії інвестицій?
19. Наведіть принципи діяльності Міжнародного центру урегулювання інвестиційних спорів.
20. Опишіть особливості членства у Світовому банку.
21. Дайте визначення місії та цілям діяльності Міжнародного банку реконструкції та розвитку.
22. Членство у якій міжнародній організації є обов'язковим для того, щоб стати членом Міжнародного банку реконструкції та розвитку?

Питання для самостійного поглибленого вивчення

1. Необхідні передумови та форми взаємодії країн-учасниць Європейської економічної спільноти (ЄЕС) у сфері грошової та валютної політики.
2. Еволюція світової валютної системи.
3. Елементи валютної системи.
4. Міжнародний банківський бізнес.
5. Функції валютних резервів країни.

Теми есе

1. Проблеми формування валютного резерву України.
2. Як державне регулювання впливає на стан валютного ринку України?
3. Функції уповноважених банків як агентів валютного контролю.
4. Еволюція валютної лібералізації на прикладі України.
5. Чому жодна з наявних валют не має прив'язування до золота?
6. Для чого НБУ вводить значні валютні обмеження?
7. Сучасний стан валютного ринку України: тенденції та перспективи.
8. Друга Велика економічна депресія: як розпізнати початок і підготуватися?
9. Причини світових фінансових криз: спільні риси та відмінності.

Література: [1; 3; 4; 6; 7; 10; 11; 13; 17].

Змістовий модуль 2

Світовий ринок капіталу та міжнародні фінансові організації

Тема 5. Менеджмент акцій, облігацій і похідних фінансових інструментів

- 5.1. Портфельна теорія та ціноутворення активів.
- 5.2. Загальний аналіз цінних паперів і моделі ціноутворення власного капіталу.
- 5.3. Аналіз фіксованого доходу та ціноутворення облігацій.
- 5.4. Ф'ючерси, опціони та інші деривативи.

Практичні завдання за темою 5

Завдання 5.1

Використовуючи сайт компанії, яку ви вибрали для переддипломної практики, або її інсайдерську інформацію (метод інтерв'ю або анкетування) знайдіть та узагальніть інформацію про організацію фінансового менеджменту.

Опишіть: 1) ієрархію управління фінансами; 2) укажіть, які посадові особи мають право підпису на фінансових документах; 3) опишіть організаційну структуру тих підрозділів, які виконують функції фінансового менеджменту.

Завдання 5.2

Оформіть завдання 5.1 у формі презентації та презентуйте його у групі. Проведіть дискусію щодо того, яка з компаній має найбільш раціональну структуру управління фінансами.

Питання для самостійного поглибленого вивчення

1. Найбільш популярні підручники з фінансового менеджменту й рецензії на них.
2. Особливості відкриття, використання та закриття рахунків у іноземній валюті в різних країнах.
3. Сутність дистанційного банківського обслуговування.
4. Розвиток і перспективи систем електронного обміну даними.
5. Поняття криптовалюти, яких ризиків зазнає її використання в міжнародних відносинах.

Теми есе

1. Офшорний фінансовий сектор: тенденції розвитку та вплив міжнародного співтовариства.
2. Валютні війни: історичні приклади й можливі загрози для майбутнього.
3. Приклади розгортання та розв'язання міжнародних конфліктів щодо перерозподілу фінансів.

Література: [2; 6; 8; 10; 17].

Індивідуальне завдання

Визначення відсотків девальвації/ревальвації іноземної валюти

1. Виберіть одну з іноземних валют країн світу. Обов'язковою умовою є неповторення валют серед студентів академічної групи.
2. Знайдіть на офіційному сайті центрального банку країни, для якої вибрана валюта є національною, щомісячний офіційний курс цієї валюти щодо долара США протягом останніх 10 – 20 років.
3. Визначені дані подайте у формі таблиці, як це показано на прикладі табл. 7.
Обов'язково напишіть джерело інформації з посиланням на сайт.

Щомісячний офіційний курс Норвезької крони упродовж 2000 – 2018 рр.

Роки	Місяці року												Відсоток зміни курсу валюти за рік	Назви процесів
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12		
2000	8,0129	8,2361	8,4111	8,6081	9,0471	8,6788	8,7024	8,9556	9,2056	9,3613	9,3369	9,0662	13,15	Девальвація
2001	8,7784	8,9117	8,9742	9,0942	9,1438	9,2987	9,2636	8,9469	8,7805	8,8286	8,9192	8,9552	2,01	Девальвація
2002	8,9684	8,9484	8,8118	8,6053	8,192	7,7533	7,4641	7,5977	7,5065	7,4822	7,3094	7,168	-20,07	Ревальвація
2003	6,9038	7,0027	7,2611	7,2235	6,803	7,0015	7,2902	7,4145	7,307	7,0374	7,0068	6,7085	-2,83	Ревальвація
2004	6,8132	6,9393	6,9655	6,9242	6,8343	6,8267	6,9101	6,8435	6,8431	6,5951	6,2678	6,1321	-10,00	Ревальвація
2005	6,2604	6,3942	6,1972	6,3199	6,3671	6,4888	6,58	6,4404	6,3723	6,5212	6,6438	6,7257	7,43	Девальвація
2006	6,6405	6,751	6,6372	6,3847	6,1082	6,2216	6,2592	6,2383	6,488	6,658	6,4013	6,1741	-7,02	Ревальвація
2007	6,3688	6,1863	6,1429	6,004	6,0235	6,0061	5,7879	5,8537	5,6366	5,4097	5,4154	5,4966	-13,69	Ревальвація
2008	5,4065	5,3902	5,1265	5,0562	5,0546	5,1387	5,1041	5,3256	5,6775	6,4627	6,9198	7,0058	29,58	Девальвація
2009	6,962	6,8712	6,7813	6,6659	6,4449	6,3867	6,3534	6,07	5,9044	5,6428	5,642	5,7531	-17,36	Ревальвація
2010	5,7336	5,9168	5,9248	5,9154	6,2784	6,4768	6,2822	6,1542	6,0606	5,8365	5,9663	5,9785	4,27	Девальвація
2011	5,8547	5,7304	5,593	5,4116	5,4579	5,4446	5,457	5,4301	5,6123	5,6552	5,7454	5,8783	0,40	Девальвація
2012	5,9483	5,7117	5,7054	5,7481	5,9104	6,0199	6,0695	5,9069	5,7524	5,7096	5,72	5,6043	-5,78	Ревальвація
2013	5,5558	5,5576	5,769	5,7919	5,8238	5,869	6,0282	5,9646	5,9734	5,9562	6,0814	6,1332	10,39	Девальвація
2014	6,1666	6,1185	5,9981	5,973	5,935	6,0482	6,1955	6,1971	6,3409	6,5603	6,8081	7,2718	17,92	Девальвація
2015	7,6869	7,5941	7,9788	7,8886	7,5484	7,8082	8,1269	8,2428	8,295	8,27	8,6233	8,7008	13,19	Девальвація
2016	8,8309	8,6212	8,4937	8,2214	8,2376	8,308	8,4648	8,2981	8,203	8,1642	8,4116	8,562	-3,04	Ревальвація
2017	8,4791	8,3256	8,5093	8,5804	8,5152	8,4605	8,1669	7,8943	7,829	7,9944	8,1853	8,3147	-1,94	Ревальвація
2018	7,9092	7,8327	7,7655	7,837	8,1004	8,1134	8,1276	8,327	8,2523	8,2549	8,4698	8,6045	8,79	Девальвація

* Джерело інформації [15].

Рекомендації до виконання індивідуального завдання

1. Розрахуйте річний відсоток зміни курсу валюти. Для цього необхідно скористатися формулами розрахунку відсотків девальвації (або ревальвації) валюти.
2. Результати розрахунків подайте у формі таблиці, як це показано на прикладі табл. 7.
3. Знайдіть серед визначених даних роки, коли валюта девальвувала й ревальвувала найбільше. Користуючись відкритими джерелами інформації мережі "Інтернет", знайдіть та опишіть причини різкої ревальвації й девальвації курсу валюти відповідної країни. Обов'язково посилайтеся на первинні джерела інформації.
4. У групі аналізовані валюти не мають повторюватися.
5. Результати виконання індивідуального завдання оформіть письмово та завантажте файл на ПНС.

Література: [4; 6; 8; 11; 14 – 17].

Тема 6. Інвестиційні рішення на світовому ринку

- 6.1. Прямі іноземні інвестиції та транскордонні придбання.
- 6.2. Структура та вартість капіталу міжнародних компаній.
- 6.3. Управління грошовими потоками багатонаціональної компанії.
- 6.4. Міжнародне податкове середовище і трансфертне ціноутворення.

Практичне завдання за темою 6

Завдання 6.1

Підприємство, що є клієнтом українського банку, має намір укласти експортний контракт на продаж товарів вартістю 70 000 USD і надає можливість своєму контрагенту сплатити його вартість упродовж двох років чотирма рівними частинами з інтервалом 180 днів і річною ставкою 14 %. Оформлюється товарний кредит векселями. Ставка врахування за векселями – 16 %.

Необхідно визначити номінальну вартість контракту, на яку оформлюються векселі, та реальну ставку кредиту.

Методичні рекомендації до виконання завдання 6.1

Визначимо майбутню вартість контракту за складною схемою нарахування відсотків. Для цього скористаємось формулою.

$$FV = PV \times \left(1 + \frac{r}{m}\right)^{m \times n}, \quad (6.1)$$

де FV – майбутня вартість контракту;

PV – теперішня вартість контракту;

m – кількість нарахувань в рік, разів;

n – період нарахувань, рік.

Номінальна вартість контракту з урахуванням майбутнього врахування векселів з дисконтом 16 % становить:

$$\text{Nominal value} = \frac{\text{Value}}{1 - d}. \quad (6.2)$$

Реальну ставку кредиту слід знайти використовуючи формулу складних відсотків. Для цього складаємо відповідне рівняння.

Завдання 6.2

Використовуючи дані форми бухгалтерської звітності “Баланс” підприємства, яке ви вибрали для проходження переддипломної практики, здійсніть аналіз ліквідності та платоспроможності його діяльності.

Завдання для самостійної роботи за темою 6

Запитання для самодіагностики

1. Охарактеризуйте поняття ліквідності.
2. Опишіть різницю між ліквідністю та платоспроможністю.
3. Що таке "ліквідність балансу"?
4. Що таке "ліквідність діяльності"?
5. Назвіть основні методи управління ліквідністю.
6. Назвіть способи забезпечення платоспроможності компанії.
7. Опишіть ризики, притаманні міжнародним розрахункам експорто-орієнтованого підприємства.
8. Охарактеризуйте методи балансування ліквідності та дохідності компанії.

Питання для самостійного поглибленого вивчення

1. Моделювання менеджменту ліквідності компанії.
2. Способи, які є найбільш поширеними у світовій практиці для забезпечення достатньої ліквідності та водночас високої дохідності підприємства.
3. Вартість і приклади страхування міжнародних ризиків, його практика серед вітчизняних страхових компаній.

Теми есе

1. Порядок контролю за документами, прийнятими на інкасо, та коштами під час використання документарних форм розрахунків.
2. Напрями вдосконалення використання в міжнародних розрахунках документарних форм розрахунків.
3. Як визначити ризик інвестицій у цінні папери: переваги та недоліки різних методів?
4. Чи можливо інвестувати в деривативи в Україні?

Література: [2; 6; 8; 11; 14 – 17].

Тема 7. Діяльність міжнародних фінансових організацій

- 7.1. Міжнародний валютний фонд.
- 7.2. Світовий банк і його роль у міжнародних відносинах.
- 7.3. Міжнародний банк реконструкції та розвитку.

Практичні завдання за темою 7

Завдання 7.1

Робота в малих групах: складіть перелік характерних ознак міжнародних фінансових організацій, за якими їх можна порівняти між собою.

Завдання 7.2

За переліком ознак, сформованих за результатами виконання попереднього завдання, дайте порівняльну характеристику двох міжнародних фінансових організацій. Укажіть наявність чи відсутність сфер перетину їхніх фінансових інтересів.

Методичні рекомендації до виконання завдань 7.1 і 7.2

Для виконання завдань необхідно докладно ознайомитися з діяльністю та структурою міжнародних фінансових організацій. Інформація про це міститься в матеріалах лекції, які можна знайти на сайті персональних навчальних систем. Також для розширення інформації можна використати інші ресурси мережі "Інтернет".

Завдання для самостійної роботи за темою 7

Завдання 7.3

Після вивчення організаційної структури міжнародного валютного фонду складіть її схему з урахуванням підпорядкування одних органів іншим.

Завдання 7.4

Складіть перелік країн, кредитування яких здійснює Міжнародний валютний фонд. На основі аналізу відкритих джерел інформації здійсніть узагальнення умов, на яких цей фонд здійснює кредитування різних країн.

Завдання 7.5

Із відкритих джерел інформації виберіть успішний проєкт, реалізований коштами (або за участю) Міжнародного банку реконструкції та розвитку. Створіть презентацію цього проєкту.

Запитання для самодіагностики

1. Що таке "прибуток"? Скільки видів прибутку ви можете назвати?
2. Чим відрізняється прибуток від прибутковості?
3. Назвіть основні показники визначення прибутковості компанії.
4. Чи є відмінності рентабельності від прибутковості.

Питання для самостійного поглибленого вивчення

1. Моделювання прибутковості компанії: найбільш відомі моделі.
2. Модель PIMS (Profit impact of market strategy) та її використання в українській практиці.

Теми есе

1. Практика врегулювання міжнародних фінансових спорів.
2. Практика врегулювання міжнародних інвестиційних спорів.
3. Значення для України отримання міжнародних кредитів від МВФ.

Тема 8. Платіжний баланс країн світу

8.1. Сутність, принципи складання, структура платіжного балансу країни.

8.2. Балансування статей платіжного балансу та концепція його економічної рівноваги.

8.3. Міжнародна інвестиційна позиція країни.

Практичні завдання за темою 8

Завдання 8.1

Використовуючи дані фінансової звітності компанії, яку ви вибрали для проходження переддипломної практики, здійсніть аналіз:

стану основного й оборотного капіталу;

достатності власного капіталу;

структури та достатності фінансування діяльності компанії.

Визначте можливість поповнення капіталу компанії за допомогою IPO. Напишіть план цього процесу.

Завдання 8.2

Використовуючи дані офіційного сайт Міністерства фінансів України або Національного банку України, здійсніть аналіз Платіжного балансу України впродовж трьох останніх років.

Методичні рекомендації до виконання завдання 8.2

Корисні посилання для виконання завдання [8; 9; 14 – 17].

Платіжний баланс (balance of payments) – це статистичний звіт, у якому в систематизованому вигляді за певний період часу наводять сумарні дані про зовнішньоекономічні операції зазначеної країни з іншими

країнами світу. Структура платіжного балансу України в узагальненому вигляді має такий склад:

- A. Рахунок поточних операцій:
 - 1.1. Баланс товарів та послуг.
 - 1.2. Баланс первинних доходів.
 - 1.3. Баланс вторинних доходів.
- B. Рахунок операцій із капіталом.
- C. Фінансовий рахунок:
 - 3.1. Прямі інвестиції (сальдо).
 - 3.2. Портфельні інвестиції (сальдо).
 - 3.3. Інші інвестиції (сальдо).
 - 3.4. Резервні активи.
- D. Помилки та упушення.
- E. Зведений баланс ($E = A + B - C + D$).

Для здійснення аналізу необхідно скласти таблицю з вихідними даними. Формат таблиці показано на прикладі табл. 8.

Таблиця 8

**Вихідні дані для аналізу Платіжного балансу України
упродовж 2018 – 2020 рр., млн дол. США**

Статті платіжного балансу	Роки		
	2018	2019	2020
1	2	3	4
A. Рахунок поточних операцій	-6 467	-4 208	
Баланс товарів та послуг	-11 378	-12 556	
Баланс товарів	-12 714	-14 332	
Експорт товарів	43 341	46 113	
Імпорт товарів	56 055	60 445	
Баланс послуг	1 336	1 776	
Експорт послуг	15 836	17 340	
Імпорт послуг	14 500	15 564	
Баланс первинних доходів	1 259	1 885	
Надходження	11 818	13 250	
Виплати	10 559	11 365	
Оплата праці (баланс)	11 478	12 754	
Надходження	11 494	12 774	
Виплати	16	20	
Доходи від інвестицій (баланс)	-10 219	-10 869	
Надходження	324	476	

1	2	3	4
Виплати	10 543	11 345	
зокрема реінвестовані доходи	2 597	3 250	
Баланс вторинних доходів	3 652	6 463	
Надходження	4 947	7 881	
Виплати	1 295	1 418	
В. Рахунок операцій з капіталом	37	38	
<i>Чисте кредитування (+) або чисте запозичення (-) (= A + B)</i>	<i>-6 430</i>	<i>-4 170</i>	
С. Фінансовий рахунок	-4 724	-2 892	
Прямі інвестиції (сальдо = активи – пасиви)	-4 460	-5 212	
Прямі інвестиції: активи	116	621	
Прямі інвестиції: пасиви	4 576	5 833	
зокрема реінвестування доходів	2 597	3 250	
Портфельні інвестиції (сальдо)	-2 080	-5 134	
Портфельні інвестиції: активи	33	411	
Портфельні інвестиції: пасиви	2 113	5 545	
Акціонерний капітал	-9	49	
Боргові цінні папери	2 122	5 496	
Центральний банк	0	0	
Сектор державного управління	2 017	4 194	
Банки	92	-795	
Інші сектори	13	2 097	
Інші інвестиції (сальдо = активи – пасиви)	-345	3 068	
Інші інвестиції: активи	1 996	5 915	
Валюта та депозити	2 087	6 574	
Кредити та позики	-7	11	
Торговельні кредити та аванси	-108	-670	
Інша дебіторська/кредиторська заборгованість	0	0	
Інші інструменти участі в капіталі	24	0	
Інші інвестиції: пасиви	2 341	2 847	
Валюта та депозити	-539	-247	
Кредити та позики	1 776	672	
Сектор державного управління	-452	33	
Кредити МВФ	-1 374	-1 004	
Інші короткострокові	0	0	
Інші довгострокові	922	1 037	
Центральний банк	658	-590	

1	2	3	4
Кредити МВФ	658	-590	
Інші короткострокові	0	0	
Інші довгострокові	0	0	
Банки	85	-76	
Короткострокові	-100	68	
Довгострокові	185	-144	
Інші сектори	1 485	1 305	
Короткострокові	358	868	
Довгострокові	1 127	437	
Торговельні кредити та аванси	1 104	2 422	
Інша дебіторська/кредиторська заборгованість	0	0	
Розподіл СПЗ	0	0	
Резервні активи	2 161	4 386	
D. Помилки та упуцнення	1 706	1 278	
E. Зведений баланс (= A + B – C + D)	0	0	

Дані табл. 8 є неповними. Доповніть їх, використовуючи інформацію офіційної статистики. Для аналізу необхідно використати формули абсолютних і відносних відхилень показників.

Абсолютне відхилення – це арифметична різниця між значенням показника поточного року та значенням показника минулого року.

Відносне відхилення розраховують за такою формулою:

$$\text{Відносне відхилення} = \frac{(\text{Статтябалансу}_{2020} - \text{Статтябалансу}_{2019})}{\text{Статтябалансу}_{2019}}. \quad (8.1)$$

Після проведення розрахунків сформулюйте висновки про тенденції змін статей Платіжного балансу.

Завдання для самостійної роботи за темою 8

Запитання для самодіагностики

1. Що таке "Платіжний баланс країни"?
2. Які рахунки є основними у структурі Платіжного балансу країни?

3. Чим первинні доходи відрізняються від вторинних?
4. Про що свідчить від'ємне значення балансу товарів?
5. Який спосіб фінансування діяльності міжнародної компанії є найбільш дешевим?
6. З чого складається капітал міжнародної компанії?
7. Чи всі країни світу складають Платіжний баланс?
8. Як визначають зведений баланс Платіжного балансу країни?
9. Чи можна порівнювати статті Платіжного балансу різних країн?
10. Які форми фінансування власної діяльності використовують міжнародні компанії?

Питання для самостійного поглибленого вивчення

1. Рідкісні для України джерела надходження доходів.
2. Необхідні передумови та форми взаємодії країн-учасниць ЄЕС у сфері торгівлі товарами та послугами.
3. Фінансові кризи та їхній вплив на громадян різних країн.

Теми есе

1. Основні напрями подолання дефіциту Платіжного балансу України.
2. Шляхи підвищення привабливості України для іноземних інвесторів.
3. Рейтинг найбільш привабливих галузей для іноземних інвесторів.
4. Рейтинг найбільших боржників світу за станом Платіжного балансу.

Література: [2; 6; 8; 11; 14 – 17].

3. Система оцінювання успішності роботи

Виконання кожного завдання для практичної та самостійної роботи оцінюють, відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів, за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 9).

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано
1 – 34	F		

Рекомендована література**Основна**

1. Горбач Л. М. Міжнародні фінанси : підручник / Л. М. Горбач, О. В. Плотніков. – Київ : ВД "Кондор", 2019. – 528 с.
2. Партин Г. О. Фінансовий менеджмент : підручник / Г. О. Партин, Н. Є. Селюченко. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2018. – 388 с.
3. Фінанси : навч. посіб.: експрес курс / І. С. Волохова, Н. А. Шикіна, О. Г. Волкова та ін. ; за заг. ред. І. С. Волохової. – Харків : Вид-во "ПромАрт", 2018. – 262 с.

Додаткова

4. Міжнародні організації : навч. посіб. / уклад. Т. В. Андросова, О. В. Кот, В. О. Козуб ; вид. 2-ге, перероб. та допов. – Харків : ХДУХТ, 2018. – 235 с.

Інформаційні ресурси

5. Офіційний сайт Асоціації українських банків. – Режим доступу : <http://aub.org.ua>.

6. Офіційний сайт Державного комітету статистики. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
8. Про банки і банківську діяльність [Електронний ресурс] : Закон України № 212-III від 07.12.2000 р., із змінами, внесеними 18.09.2012 р. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>.
9. Про інвестиційну діяльність [Електронний ресурс] : Закон України № 15661-XII від 18.09.1991 р. зі змінами від 15.04.2014 р. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1560-12>.
10. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. С. Кузнеця. Навчальна дисципліна "Міжнародні фінанси". – Режим доступу : <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=6860>.
11. Фінанси : навч. посіб. [Електронний ресурс] / І. В. Журавльова, О. В. Гаврильченко, О. П. Полтніна та ін. ; за заг. ред. І. В. Журавльової. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 330 с.
12. 360 Degrees of Financial Literacy [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.360financialliteracy.org>.
13. Business Dictionary [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.businessdictionary.com/definition>.
14. Data and Statistics about the U.S. [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.usa.gov/statistics>.
15. EU Statistics [Electronic resource]. – Access mode : <https://ec.europa.eu/eurostat/home>.
16. Financial Literacy for Everyone: Practical Money Skills [Electronic resource]. – Access mode : <http://www.practicalmoneyskills.com>.
17. Portal Site of Official Statistics of Japan [Electronic resource]. – Access mode : <https://www.stat.go.jp/english>.

Зміст

Вступ.....	3
1. Загальні рекомендації до написання есе.....	5
2. Завдання для роботи за темами	8
Змістовий модуль 1. Фінанси, гроші, світова фінансова і валютна системи.....	8
Тема 1. Сутність фінансів та їхня роль у міжнародних відносинах	8
Тема 2. Гроші та їхня роль у світовій фінансовій системі.....	13
Тема 3. Міжнародні розрахунки і валютні операції	16
Тема 4. Світова фінансова система та її офшорні зони	24
Змістовий модуль 2. Світовий ринок капіталу та міжнародні фінансові організації	29
Тема 5. Менеджмент акцій, облігацій і похідних фінансових інструментів.....	29
Тема 6. Інвестиційні рішення на світовому ринку.....	32
Тема 7. Діяльність міжнародних фінансових організацій.....	34
Тема 8. Платіжний баланс країн світу.....	36
3. Система оцінювання успішності роботи	40
Рекомендована література.....	41
Основна	41
Додаткова	41
Інформаційні ресурси	41

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ

**Методичні рекомендації
до практичних завдань
і самостійної роботи студентів
спеціальності 292 "Міжнародні економічні відносини"
освітньої програми "Міжнародний бізнес"
першого (бакалаврського) рівня**

Самостійне електронне текстове мережеве видання

Укладач **Лебідь** Олеся Вікторівна

Відповідальний за видання *І. П. Отенко*

Редактор *А. С. Ширініна*

Коректор *В. Ю. Труш*

План 2023 р. Поз. № 1 ЕВ. Обсяг 44 с.

Видавець і виготовлювач – ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, просп. Науки, 9-А

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру
ДК № 4853 від 20.02.2015 р.*